

Rekenkamer Heusden

Jaarverslag 2018

De rekenkamerleden:

K van Santvliet

K. Nauta

L. Mustert

Maart 2019

Inhoud	
Voorwoord	3
1. Wat hebben we gedaan?	4
1.1 Onderzoek het Run	4
1.2 Vooronderzoek sociaal domein	7
1.3 Rekenkamerbrief Omgevingswet	10
1.4 Wijze van onderzoek	11
2. Communicatie Raad - Rekenkamer in 2018	12
3. Wat hebben we bereikt?	14
4. Wat heeft het gekost?	15
5. Jaarprogramma 2019	16
5.1 Begroting 2019	16
5.2 Groslijst	16

Voorwoord

De rekenkamer doet jaarlijks verslag van haar activiteiten en van de baten en lasten van het afgelopen jaar. Dit conform artikel 8, lid 3 van de verordening op de Rekenkamer Heusden 2016.

Indeling jaarverslag

In hoofdstuk 1 is te lezen welk onderzoek is gedaan en welke zaken verder door de rekenkamer zijn behandeld. In hoofdstuk 2 wordt verslag gedaan van de wijze waarop de communicatie met de raad heeft plaatsgevonden. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de follow up van de aanbevelingen en op welke wijze daarover wordt gerapporteerd. In hoofdstuk 4 leggen we verantwoording af over de gedane uitgaven in 2018. In hoofdstuk 5 is de vigerende groslijst¹ van onderzoeken opgenomen. Het jaarprogramma 2019 is ontleend aan de begroting 2019, die in september 2018 separaat aan de raad / het presidium is aangeboden.

Samenstelling rekenkamer

In juli 2016 zijn als lid van de rekenkamer Heusden voor een periode van zes jaar benoemd:

Kees van Santvliet (voorzitter)

Kees Nauta (plv voorzitter);

Hans Verdellen (tot juli 2018)

Hans Verdellen heeft in mei 2018 verzocht zijn lidmaatschap van de rekenkamer te willen beëindigen. De raad heeft op 3 juli 2018 – conform dit verzoek – besloten Hans Verdellen ontslag te verlenen als lid van de rekenkamer. In hoofdstuk 2 wordt verslag gedaan naar de achtergrond van zijn verzoek en de gesprekken die daarop gevolgd zijn tussen presidium en rekenkamer.

Werving nieuw lid rekenkamer

Na de gesprekken met het presidium is in oktober 2018 gestart met de werving van een nieuw lid. De door het presidium benoemde selectiecommissie bestond uit de raadsleden R. Broos (voorzitter), A. Bok-Geelen en R. Heesbeen met als adviseurs de leden van de Rekenkamer K. van Santvliet en K. Nauta. De selectiecommissie werd ondersteund door de ambtelijk secretaris van de rekenkamer S. Vink.

Benoeming Linda Mustert-Brabers per 1-1-2019

Op voordracht van de selectiecommissie en besloot de raad op 18 december 2018 A.J.M. (Linda) Mustert-Brabers te benoemen als lid van de rekenkamer. Daarmee was de rekenkamer weer voltallig,

Ondersteuning

De ondersteuning van de rekenkamercommissie wordt sinds augustus 2017 verzorgd door Stephan Vink.

---

¹ De groslijst wordt in het voorjaar van 2019 geactualiseerd op basis van gesprekken met de fracties.

1. Wat hebben we gedaan?

In 2018 heeft de rekenkamer de volgende onderzoeken uitgevoerd c.q. afgerond:

- Onderzoek het Run
- Vooronderzoek sociaal domein
- Rekenkamerbrief Omgevingswet

In dit hoofdstuk worden de resultaten van deze onderzoeken toegelicht. In een afzonderlijke paragraaf gaan we in op de wijze waarop deze onderzoeken hebben plaatsgevonden, namelijk via het zelf doen van onderzoek in plaats van uitbesteden.

De rekenkamer maakt namelijk met ingang van 2016 in haar programmering onderscheid tussen “grote” en “kleine” onderzoeken. Bij kleine onderzoeken maakt de rekenkamer de afweging of een dergelijk onderzoek in eigen beheer wordt uitgevoerd. Gezien de aard van de hiervoor genoemde onderzoeken (bestuurlijk en financieel eenduidig en afgebakend, beperkt in breedte) is ervoor gekozen de onderzoeken zelf te verrichten.

1.1 Onderzoek het Run

In het 2^e kwartaal 2017 is de rekenkamer gestart met een onderzoek naar de bezuiniging / privatisering van zwembad het Run.

Dit is een dossier dat door fracties bij de inventarisatie van mogelijke onderzoeksonderwerpen aan de Rekenkamer Heusden is aangedragen. Deze suggestie is door de Rekenkamer overgenomen.

Aanleiding / probleemstelling

De gemeente Heusden heeft tot en met het zwemseizoen 2012 zwembad Het Run geëxploiteerd. In de voorjaarsnota 2010 is een bedrag van € 450.000 opgenomen als bezuiniging op sportaccommodaties. Het bedrag van € 450.000 was – hoewel dit niet expliciet is aangegeven – gebaseerd op een tweetal pijlers: een verhoging van de binnen- en buitensporttarieven en een bezuiniging van € 300.000 op zwembad Het Run. De bezuiniging is in 2012 in gang gezet. De uitwerking kent een lange doorlooptijd en was ten tijde van het onderzoek nog steeds niet is afgerond. Dit is gepaard gegaan met veel bestuurlijke en publieke aandacht.

Doelstelling onderzoek het Run

Met het onderzoek wordt beoogd inzicht te krijgen in het proces van het project “bezuiniging / privatisering het Run en welke lessen kunnen hieruit worden getrokken voor vergelijkbare projecten in de toekomst.

Centrale vraagstelling

In hoeverre kan gesproken worden van een succesvolle invulling van het project bezuiniging Het Run. Gekoppeld hieraan is de vraag welke lessen er getrokken kunnen worden voor toekomstige operaties die vergelijkbaar zijn bijvoorbeeld op het gebied van (bestuurlijke) complexiteit en omvang.

Bevindingen

Het onderzoek is in januari 2018 afgerond en het concept rapport is na bestuurlijke hoor en wederhoor aan de raad aangeboden op 4 april 2018. Op 8 mei 2018 vond de besluitvorming daarover plaats in de raad.

De conclusies van het onderzoek waren samengevat de volgende:

1. *De bezuiniging, inclusief het voldoen aan de randvoorwaarden, werd in 2013 als gerealiseerd beschouwd op basis van een privatiseringsovereenkomst met een lokale ondernemer. Het vertrouwen in de ondernemer was groot (een lokale ondernemer met adequate horecaervaring). Daarnaast was er voldoening bij het college dat de bezuinigingsopdracht via privatisering was geslaagd met behoud van de randvoorwaarden. Dat was voldoende reden – gelet op het feit dat de risico's op afstand waren geplaatst – om geen uitgebreide analyse van het businessplan te maken.*
2. *Aan de randvoorwaarde om het Run als geprivatiseerd zwembad open te houden verbond de gemeente geen financiële consequenties.*
3. *Er heeft vooraf geen toets plaatsgevonden van de structurele financiële houdbaarheid van de randvoorwaarde om het zwembad open te houden zonder financiële bijdrage.*
4. *Er is een grote discrepantie over de rol van de gemeente in de beleving van N-joy en in die van de gemeente.*
5. *De eigen gemeentelijke expertise om een zwembad te exploiteren is door de gemeente tot nu als voldoende beschouwd om de privatisering te begeleiden.*

De exploitatie van het zwembad was echter primair gericht op de technische aspecten. Het commercieel in de markt zetten van een zwembad reikt verder.
6. *Op rekeningbasis is de bezuiniging niet gerealiseerd. Er is in de periode 2013-2016 gemiddeld evenveel uitgegeven aan het Run als in de daaraan voorafgaande periode van 2007-2012.*

Met ingang van 2013 (het moment dat de bezuiniging begrotingstechnisch werd doorgevoerd) is door de gemeente een bedrag van € 1.111.000 uitgegeven aan het Run: Dit is gemiddeld per jaar € 277.000. Over de periode daarvoor (2007-2012) bedroeg het exploitatieverlies van het Run gemiddeld € 282.000 per jaar.
7. *Op middellange termijn zal het Run structureel nog een aanzienlijk bedrag per jaar extra aan inkomsten moeten genereren ten opzichte van 2017 om de noodzakelijke vervangingsinvesteringen te kunnen betalen.*

Gelijktijdig met de privatisering werd de boekwaarde van de investeringen in één keer afgeboekt. Door het elimineren van de afschrijvings- en rentekosten is optisch op korte termijn het exploitatieresultaat verbeterd. Op enig moment zullen echter de volledig afgeschreven investeringsgoederen vervangen moeten worden.
8. *De informatievoorziening aan de raad over het Run is steeds volledig en actueel geweest.*

De informatievoorziening is conform de wijze waarop de raad wordt geïnformeerd over majeure projecten. Ook intern heeft de aansturing plaatsgevonden conform de werkwijze van majeure projecten.

Aanbevelingen

De aanbevelingen richten zich op de vraag is welke lessen getrokken zouden kunnen worden uit deze casus, wat de leerpunten zijn voor de toekomst met betrekking tot complexe bestuurlijke processen.

Aanbevelingen	Toelichting
<p>Bouw een toets in op de kwaliteit en haalbaarheid van de kaderstelling, om te voorkomen dat niet realistische kaders worden gesteld die raad en college nog jaren achtervolgen en onnodig gemeenschapsgeld kosten zonder dat de beoogde doelen worden gerealiseerd.</p>	<p>Dit kan door, bij door de raad te stellen kaders, deze toets op te nemen als onderdeel van het raadsvoorstel. De Rekenkamer beveelt aan om het Presidium van de raad, als dagelijks bestuur verantwoordelijk voor de kwaliteit van het werk van de raad, de opdracht te geven met een uitwerking te komen. Gerelateerd aan de casus van het Run zou de toets op de kwaliteit en haalbaarheid van de kaderstelling betrekking gehad kunnen hebben op aspecten als risicomanagement, korte versus lange termijn oplossingen en de samenhang tussen de gehanteerde randvoorwaarden.</p>
<p>Stel kritische vragen bij de beschikbare expertise binnen de gemeente zelf en benut – aanvullend - externe expertise waar nodig en beschikbaar.</p>	<p>Niet vanuit wantrouwen maar vanuit een vraagstelling die hoort bij een professionele rolinvulling. De Rekenkamer beveelt aan om dit ook te betrekken bij de uitwerking van de eerste aanbeveling.</p>
<p>Maak een expliciete uitwerking van de betekenis van netwerksturing en schaalverdieping voor de rolinvulling door de raad.</p>	<p>De gedachte dat de gemeenteraad top-down een kader stelt en er vervolgens van kan uitgaan dat de uitvoering vervolgens wordt gerealiseerd door college en ambtelijk apparaat is klassiek en achterhaald. Complexe bestuurlijke vraagstukken voltrekken zich tegenwoordig in een netwerkverband. Opereren in een netwerk vraagt om een andere sturingsfilosofie, waarin veel ruimte is voor overleg en afstemming met alle stakeholders. Via het proces van schaalverdieping wordt daar door de gemeente Heusden professioneel-ambtelijk vorm en inhoud aan gegeven, maar de vertaling van dit concept in een andere rolinvulling door de gemeenteraad blijkt opnieuw lastig.</p> <p>In plaats van vooraf een rigide beleidskader te formuleren is het in vergelijkbare gevallen verstandig vanaf het begin van de planontwikkeling te koersen op meer betrokkenheid van relevante partijen, in dit geval burgers en lokaal/regionaal bedrijfsleven en de gemeenteraad. Maak daarbij onderscheid tussen het uiteindelijke doel dat je wilt bereiken (in dit geval openhouden van een zwembad zonder gemeentelijke financiële bijdrage) en het traject om dat doel te bereiken. Dit traject is er mede op gericht om het uiteindelijke doel na x-tijd te realiseren in een geleidelijk proces. Die benadering kan het realiteitsgehalte en uiteindelijk het doel/resultaat verhogen, biedt meer mogelijkheden tot bijsturing en voorkomt een ‘alles of niets’ situatie die zich bij Het Run diverse malen manifesteert en het College steeds voor het blok zet (‘als we nu niet onmiddellijk aanvullend financieren gaat het zwembad definitief verloren).</p>

Raadsbesluit

De raad besloot op 8 mei 2018:

1. Kennis te nemen van de resultaten van het rekenkamerrapport 'Het Run'.
2. In te stemmen met de conclusies uit het rekenkamerrapport van de Rekenkamer zoals opgenomen in onderhavig rekenkamerrapport 'Het Run'
3. Aanbeveling 1 te wijzigen in: "Toets als raad kritisch op de kwaliteit en haalbaarheid van een kaderstelling, welke betrekking heeft op privatiseringen het uitvragen van marktpartijen. Indien de risico's en gevolgen op korte en/of lange termijn niet voldoende inzichtelijk en/of te beoordelen zijn, stel het besluit dan uit tot een externe toets is uitgevoerd.
4. In te stemmen met aanbeveling 2.
5. Aanbeveling 3 geheel laten vervallen.

De overwegingen van de raad om af te wijken van het voorstel van de rekenkamer zijn neergelegd in een op 8 mei aangenomen amendement.

Aanbeveling 1 werd gewijzigd, omdat de oorspronkelijke aanbeveling in het raadsvoorstel te weinig concreet en tastbaar zou zijn. In het amendement werd gesteld dat de conclusies uit het rapport helder zijn en dat daar dan ook duidelijke aanbevelingen horen zoals verwoord in het amendement. De overweging om aanbeveling 3 te laten vervallen was dat deze niet voortkwam uit de conclusies van het rapport en daarmee niet specifiek van toepassing was op deze casus.

1.2. Vooronderzoek sociaal domein

Tijdens de kennismakingsgesprekken die de Rekenkamer in 2016 voerde met alle raadsfracties werd het sociale domein regelmatig genoemd als een belangrijk onderwerp voor toekomstig onderzoek. De rekenkamer heeft daarop besloten in de periode 2017/2018 een onderzoek binnen dat domein uit te voeren. Om te komen tot een nadere afbakening is in oktober 2017 een werkconferentie georganiseerd waarvoor alle raadsfracties zijn uitgenodigd. Ook is gesproken met verantwoordelijke ambtenaren.

Aanleiding / probleemstelling

Zowel tijdens de werkconferentie als in het gesprek met de ambtenaren kwam als belangrijke constatering naar voren dat de gemeente Heusden "geld overhoudt in het sociale domein". De beschikbare, door het Rijk toegekende middelen voor WMO, jeugdzorg en participatiebeleid blijken meer dan toereikend voor de feitelijke uitgaven op genoemde terreinen. Dat geldt voor de gehele periode 2015 tot en met 2017 en volgens de begroting ook voor de komende jaren. De conclusie, van zowel deelnemers aan de werkconferentie als de ambtenaren, is dat het wenselijk is omvang, aard en oorzaak van dit positief resultaat nader te onderzoeken. Centraal daarin staat de vraag: is het een gevolg van een optimale werkwijze (doelmatigheid) en/of is er mogelijk sprake van non-bereik (effectiviteit) en/of is er sprake van bijzondere omstandigheden in Heusden?

Een door de rekenkamer zelf uit te voeren vooronderzoek zou meer licht moeten werpen op deze vragen.

Centrale vraagstelling

Het vooronderzoek beoogde in eerste instantie inzicht bieden in de bestedingen binnen het sociaal domein door de gemeente Heusden. Hierbij is een vergelijking met bestedingen van andere gemeenten (benchmarking) relevant. Daarnaast wilden we met het onderzoek de mogelijke factoren identificeren die geconstateerde verschillen verklaren.

De onderzoeksvragen luiden als volgt:

- Is er daadwerkelijk sprake van overschotten op de besteding van beschikbare middelen voor het sociale domein in de periode 2015 tot en met 2017?
- Is aan te geven op welke deelterreinen dit positief resultaat met name wordt gerealiseerd en zijn er ook beleidsterreinen waar juist sprake is van krapte of tekorten?
- Hoe verhouden de resultaatcijfers van Heusden zich tot die van andere gemeenten van vergelijkbare grootte?
- Is er in Heusden sprake van bijzondere omstandigheden die de resultaten gunstig beïnvloeden (bijvoorbeeld bevolkingssamenstelling naar leeftijd en sociale status, geografische ligging, samenwerking met andere gemeenten)?
- Zijn er aanwijzingen voor andere oorzaken die het verschil verklaren met de resultaten van andere gemeenten in termen van effectiviteit en efficiency?
- Welke thema's, deelonderwerpen lenen zich voor vervolgonderzoek en hoe kan de vraagstelling voor dit onderzoek luiden?

Conclusies vooronderzoek

Het vooronderzoek is in november 2018 afgerond. De rekenkamer heeft het verslag van het onderzoek, i.c. de bevindingen en de conclusies op 27 november 2018 toegelicht tijdens een bijeenkomst met fractieleiden. Die bijeenkomst was tevens bedoeld om te peilen waar de belangstelling van raadsleden naar uit zou gaan bij een (eventueel) vervolgonderzoek. Daarvoor heeft de rekenkamer – zij het niet limitatief - enkele suggesties aangereikt.

De rekenkamer trok op basis van het onderzoek de volgende conclusies:

1. Er in de jaren 2015 tot en met 2017 sprake is van voordelig verschil tussen de beschikbare middelen en de werkelijke lasten voor het gehele sociale domein van € 6,6 miljoen. Dit is ongeveer 12,5 % van de via de integratie uitkering beschikbaar gekomen middelen in de periode 2015-2017 (totaal beschikbaar € 52,7 miljoen). Het positieve resultaat is als volgt verdeeld over de onderdelen van het sociale domein (bedragen x € 1.000)

Deelbudget	2015	2016	2017	Totaal
Jeugd	817	1.721	1.802	4.340
Participatie	-147	-330	-1.040	-1.517
WMO	1.051	1.078	-875	1.254
WMO oud	826	662	849	2.337
Overige	110	69	-14	165
Totaal	2.657	3.200	722	6.579

2. Resultaatvergelijking in termen van de verhouding tussen inkomsten en uitgaven in het sociale domein is niet mogelijk door onderzoeksmatige beperkingen (ontbreken van eenduidige standaarden voor registratie). Wel is conclusie dat in Heusden relatief weinig gebruik wordt gemaakt van voorzieningen voor zorg en ondersteuning. Wanneer dat wel wordt gedaan dan is er sprake van relatief weinig voorzieningen.

3. Er zijn nog relatief weinig cijfers beschikbaar over de periode waarin de transformatie zijn beslag krijgt. Er kan dan op basis van het vooronderzoek geen uitspraak worden gedaan of er in Heusden sprake is van bijzondere omstandigheden die de resultaten gunstig beïnvloeden (bijvoorbeeld bevolkingssamenstelling naar leeftijd en sociale status, geografische ligging, samenwerking met andere gemeenten)? Voor zover er gegevens zijn wijzen die niet op grote verschillen.
Aandachtspunten die voortvloeien uit de vergelijking zijn wel: (sociale) participatie en (ervaren) eenzaamheid.

4. Er zijn geen aanwijzingen voor gebrek aan efficiency. Heusden lijkt ook niet minder effectief in haar beleid te zijn dan andere gemeenten. Bij dat laatste past de kanttekening dat nog weinig instrumentarium is ontwikkeld om effectiviteit in het sociale domein te meten. De gemeente Heusden werkt daar wel aan. De rekenkamer concludeert dat de ontwikkeling van systematische en toegankelijke informatie over outcome, output, bereik dringend gewenst (incl. indicatoren voor monitoring) is.

Suggesties voor vervolgonderzoek

De rekenkamer heeft in november aan fractieleden de volgende drie opties voor vervolgonderzoek gepresenteerd:

Opties vervolgonderzoek	Toelichting
Hoe kan de raad zijn controlerende taak beter inhoud geven? Wat is daarvoor nodig aan informatie en communicatie?	Het is lastig voor de raad om zijn controlerende taak inhoud te geven. In het sociale domein is sprake van een complex en omvattend proces. De ontwikkeling verloopt organisch en is moeilijk te sturen. Er zijn nog relatief weinig data beschikbaar en het instrumentarium voor resultaatmeting is beperkt ontwikkeld. De gemeenteraad heeft vooral invloed op de vormgeving van het voorliggend veld; dat krijgt vooral lokaal gestalte.
Diepteonderzoek rond inhoudelijke deelvragen: bijvoorbeeld non-bereik bepaalde groepen, samenwerking tussen het veld en de gemeentelijke organisatie, afstemming, vraag en aanbod. Bij dat laatste is de doelgroep Ouderen een aandachtspunt.	Het vooronderzoek had als doel het brede beeld van het sociale domein in beeld te krijgen. Om dat beeld te verscherpen is inzoomen op deelterreinen logisch. Dergelijk onderzoek kan leiden tot meer praktische aanbevelingen. Aandacht voor de doelgroep ouderen is dan wenselijk in het licht van de vergrijzing die zich voltrekt.

Opties vervolgonderzoek	Toelichting
Is de risicoanalyse m.b.t. de toekomst van voldoende kwaliteit om toekomstige bestedingen in het sociale domein te beheersen?	Dit vooronderzoek maakt duidelijk dat de transformatie van het sociale domein nog in volle gang is. Veel is nog onduidelijk, moeilijk te voorspellen (zie hoofdstuk toekomstverwachtingen). Zoals gezegd is de impact van de gemeentelijke betrokkenheid bij het sociale domein groot en dat geldt ook vice versa. Dan is het zaak de risicoanalyses die gemaakt worden of moeten worden gemaakt kritisch tegen het licht te houden.

Tijdens de bijeenkomst met fractieleden werd duidelijk dat er consensus bestaat over de wens dat de rekenkamer het onderzoek naar het sociale domein voortzet en daarbij prioriteit geeft aan optie 1 en daarbij tevens betreft de vraagstelling over de toekomstbestendigheid van de risico analyse. De onderzoeksvragen ten aanzien van non-bereik, samenwerking, afstemming vraag en aanbod zouden zich er meer voor lenen om deze onder de aandacht van het college te brengen om daar een vervolg aan te geven.

De planning is dat de rekenkamer in 2019 het voorstel voor het vervolg uitwerkt en het onderzoek daarvoor ter hand neemt.

1.3. Rekenkamerbrief Omgevingswet

In november 2018 heeft de rekenkamer voor het eerste gebruik gemaakt van het instrument "rekenkamerbrief". Via een rekenkamerbrief wil de rekenkamer de raad attenderen op voor de raad relevante ontwikkelingen en vanuit de expertise van de rekenkamer een bijdrage leveren aan de discussies in de raad over actuele thema's . De omgevingswet is een dergelijk thema.

De omgevingswet moet leiden tot een vereenvoudiging van het huidige 'woud aan regelgeving' op het terrein van de fysieke leefomgeving. De wet biedt lokale overheden mogelijkheden om beleid, planvorming en uitvoering anders vorm te geven; namelijk op integrale wijze en samen met haar inwoners.

De rol van de gemeenteraad bij de implementatie van de Omgevingswet is cruciaal. Taken worden gedecentraliseerd naar de lokale overheid en de omgevingswet raakt een aantal beleidsterreinen.

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is gepland voor 2021. Dat betekent dat in de lopende raadsperiode de Omgevingswet van kracht wordt.

De invoering van de omgevingswet is een majeure operatie die het functioneren van de lokale overheid in het ruimtelijk domein gaat bepalen. Inmiddels komt steeds meer informatie beschikbaar over inhoud en proces van de invoering.

Ook een aantal gemeentelijke rekenkamers doen of deden onderzoek naar het invoeringsproces. Ze doen dat vooral vanuit het perspectief van de raad: wat betekent het voor de rol en positie van de raad), hoe kan die zich voorbereiden en welke keuzes dienen zich aan?

In de brief is de rekenkamer ingegaan op de resultaten van deze onderzoeken naar ervaringen elders. Dit met als doel de raad van Heusden te helpen bij het uitstippelen van een eigen koers over de omgevingswet.

1.4. Wijze van onderzoek

Tijdens de selectiegesprekken in 2016 is met de kandidaten voor de rekenkamer gesproken over hun bereidheid om zelf onderzoek te verrichten en is ook over en weer geconcludeerd dat het zelf uitvoeren van onderzoek een optie kan zijn. Dit week af van het standpunt van het presidium van 2012². Inmiddels zijn de eerste onderzoeken in eigen beheer uitgevoerd (zwembad het Run, vooronderzoek sociaal domein) en is in eigen beheer een rekenkamerbrief opgesteld (omgevingsvisie). De overwegingen daarbij waren dat deze onderzoeken goed konden worden afgebakend en de onderzoeken daardoor relatief beperkt in omvang konden zijn.

De ervaring van de leden van de rekenkamer is dat onderzoeken in eigen beheer bijdragen aan een grotere betrokkenheid van de rekenkamerleden bij het onderzoeksthema. Ook is sprake van een intensievere vorm van communicatie met de organisatie, college en raadsleden, inherent aan het zelf uitvoeren van het onderzoek. Dit draagt bij aan het inlevingsvermogen van de rekenkamer ten aanzien van de vragen die bij raadsleden leven. Bovendien is de uitvoering aanzienlijk goedkoper.

Voorwaarde is dat onderzoeken in eigen beheer beperkt zijn in tijd en omvang. Het mogelijke nadeel van het ontbreken van specifieke deskundigheid van te onderzoeken thema's kan worden ondervangen door gericht expertise voor onderdelen van een onderzoek in te huren.

De leden van de rekenkamer ervaren zelf het verrichten van onderzoek in eigen beheer als positief, verrijkend en uitdagend. Vooraf dient wel een goede inschatting te worden gemaakt van het tijdsbeslag en moet worden vastgesteld of hieraan kan worden voldaan.

Een punt van discussie vormt nog de vergoeding voor deze werkzaamheden. Het huidige vergoedingenniveau is gebaseerd op de overweging van destijds dat de rekenkamerleden zelf geen onderzoek verrichten. Dit huidige vergoedingenniveau ligt op € 50 (leden), respectievelijk € 60 (voorzitter) per uur. Dit is minder dan 40% van het commerciële tarief en ligt ruim 25% onder het uurtarief (gemeten in productieve uren) van een beleidsmedewerker in schaal 11.

---

² Uit Raadsvoorstel verordening rekenkamer 2012: De rkc is door de raad benoemd in 2006. De samenstelling is afgestemd op het uitbesteden van onderzoek. Het tarief voor onderzoek door de rekenkamercommissieleden zelf is beduidend lager dan commerciële onderzoektarieven. Als er een ander tarief wordt gehanteerd (dat niet zo hoog hoeft te zijn als het commerciële onderzoektarief) is zelf onderzoek doen bespreekbaar voor de rkc. Alles overwegende is het presidium voorstander van handhaving van de huidige situatie waarbij de rkc in het algemeen niet zelf onderzoek verricht.

2. Communicatie Raad - Rekenkamer in 2018

Werkwijze communicatie tussen de Raad en de rekenkamer:

De communicatie van de rekenkamer is geregeld in artikel 12 van het Reglement van orde van de Rekenkamer. Dit reglement is geactualiseerd op basis van de verordening op de Rekenkamer 2016 en opnieuw vastgesteld op 14 januari 2019.

Overleg met de raadsfracties

In 2018 heeft eenmaal overleg plaatsgevonden met de raadsfracties, namelijk op 27 november 2018. Toen is tijdens een bijeenkomst, waarbij vrijwel alle fracties waren vertegenwoordigd, door de rekenkamer verslag gedaan van de resultaten van het vooronderzoek sociaal domein en zijn de mogelijke vervolgstappen verkend.

Daarnaast heeft de rekenkamer op 19 april het rapport Het Run toegelicht in de gecombineerde informatievergadering bestuur en beheer / samenleving.

Zoals aangekondigd tijdens het overleg met het presidium (zie hierna) is het rondje langs de fracties, dat normaliter in 2018 zou hebben plaatsgevonden, doorgeschoven naar 2019. Aangezien vanaf dan de rekenkamer weer voltallig is.

Overleg met het presidium

In 2018 heeft de rekenkamer tweemaal overlegd met het presidium naar aanleiding van het vertrek van Hans Verdellen, met name over de wijze van communicatie tussen raad en rekenkamer bij het opleveren van onderzoekresultaten.

De reden voor het verzoek van Hans Verdellen voor beëindiging van zijn lidmaatschap van de rekenkamer was het door hem ervaren gebrek aan respect en waardering voor de rekenkamer en de door de rekenkamer gedane onderzoeken. De ervaring van de afgelopen anderhalf jaar was dat in de besprekingen met de raad de rekenkamer de maat werd genomen en werd gediscussieerd over randzaken in plaats van dat conclusies en aanbevelingen leidraad waren voor de discussie in de raad en met het college.

De overige leden onderschreven de analyse van Hans Verdellen, maar vonden dit – in tegenstelling tot de conclusie van Hans om het lidmaatschap te beëindigen - aanleiding om hierover in gesprek te gaan met de raad, in casu het presidium.

Daarop volgend zijn er gesprekken geweest tussen het presidium en de twee overige leden van de rekenkamer met als doel de verwachtingen over en weer tussen raad en rekenkamer goed in beeld te krijgen en vast te stellen of deze verwachtingen in voldoende mate matchen om met elkaar verder te gaan.

In die gesprekken werd bevestigd dat de rekenkamer gezien wordt als een waardevol instrument voor de raad. Tegelijkertijd werd geconcludeerd, dat de discussie in de raad bij afgelopen twee rapporten van de rekenkamer zich vooral richtte op het proces en minder op de inhoud en als het over de inhoud ging dan met name over de onderzoekdetails en minder over de conclusies en aanbevelingen. Breed werd de conclusie getrokken dat er aanleiding was om de afspraken over de wijze waarop onderzoeken worden gecommuniceerd en worden aangeboden aan de raad te herzien. Daarnaast werd geconcludeerd dat de traditionele rollen tijdens de informatievergadering zich minder lenen voor een bespreking van rekenkameronderzoeken en dat daarmee zou kunnen worden geëxperimenteerd.

Uitgangspunt is en blijft dat er een goede balans dient te zijn tussen onafhankelijkheid van de rekenkamer en betrokkenheid van de raad. De onderzoekbevindingen en de conclusies – na technisch hoor- en wederhoor – blijven volledig voor rekening van de rekenkamer. Wat een verandering / verbetering zou kunnen zijn is om voorafgaande aan het definitief opstellen van de aanbevelingen door de rekenkamer er een gesprek plaatsvindt met raadsleden over de mogelijke aanbevelingen, zowel qua inhoud als proces.

In lijn hiermee wordt het onderzoekprotocol – na overleg met het presidium – door de rekenkamer in 2019 aangepast.

3. **Wat hebben we bereikt?**

In de besluitvorming rondom het rapport Doorwerken (27 september 2016) is vastgelegd dat het college voor wat betreft de opvolging van de aanbevelingen van de Rekenkamer verslag doet in de vorm van een apart document dat ter agendering bij het onderwerp Jaarverslag wordt aangeboden.

Voor de raadsvergadering van 30 oktober 2018 heeft het college een overzicht aangeboden over de voortgang van de aanbevelingen van de Rekenkamer aan de hand van de uitgevoerde onderzoeken in de periode 2014 -2018. Het college concludeerde dat de overgenomen aanbevelingen voor een groot deel waren gerealiseerd en stelde de raad voor daarvan kennis te nemen.

Samenvatting raadsvoorstel

De rekenkamer heeft in die periode 6 onderzoeken uitgevoerd en afgerond. Dit leidde tot 21 aanbevelingen. Volgens het college zijn hiervan 14 aanbevelingen geïmplementeerd. De tabel geeft aan van welk onderzoek de aanbevelingen zijn gerealiseerd:

Jaar	Onderzoek	Aantal aanbevelingen	Gerealiseerd
2014	Grondexploitatie	4	4
2015	Inhuur binnen de gemeente	3	2
2016	Intergemeentelijke samenwerking	4	4
2017	Doorwerken	4	4
2017	Volkshuisvestingsbeleid	6	0
2018	Het Run	0*	0
Totaal		21	14

*Uit dit onderzoek zijn 2 aanbevelingen naar voren gekomen, welke beide gericht zijn aan de raad.

Aanbevelingen in uitvoering

De informatie van het college ging vergezeld van 2 overzichten met de huidige stand van zaken: één overzicht met aanbevelingen die al zijn gerealiseerd en één overzicht van aanbevelingen waarvan de uitvoering nog loopt. In dit laatstgenoemde overzicht heeft het college aangegeven, dat in het najaar van 2018 de evaluatie van de woonvisie wordt besproken met de stakeholders en dat de aanbevelingen over het volkshuisvestingsbeleid zullen worden meegenomen in de nieuwe woonvisie. De rekenkamer heeft geen documenten kunnen vinden die aangeven dat aan de bovengenoemde toezeggingen in 2018 is voldaan,

Beluit raad

De raad heeft op 30 oktober besloten kennis te nemen van de voortgang in de uitvoering van de aanbevelingen die de rekenkamer deed in zijn onderzoeken over de periode 2014 tot 2018.

4. Wat heeft het gekost?

De gemeenteraad heeft voor de rekenkamercommissie voor 2018 een budget vastgesteld van € 37.364. De Rekenkamer is bevoegd binnen een aan haar bij de begroting beschikbaar gesteld budget uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken (artikel 8, lid 1 verordening op de Rekenkamerr). Alle uitgaven komen ten laste van dit budget, behoudens de personeelskosten van het secretariaat Deze komen ten laste van het budget van de griffie.

Ten laste van het rekenkamerbudget komen de volgende kosten:³

- a) vergoedingen aan de externe leden;
- b) externe deskundigen die eventueel door de rekenkamercommissie zijn ingeschakeld;
- c) eventuele overige uitgaven die de commissie nodig acht voor de uitoefening van haar taak.

In onderstaand overzicht zijn de ten laste van het budget gedane uitgaven in 2018 weergegeven (afgerond op hele euro's).

Omschrijving	Budget 2018	Lasten 2018	Resultaat
Budget totaal	37.364		
Vergoedingen vergaderkosten, incl. reiskosten		11.555	
Onderzoekkosten		4.510	
<i>Run</i>		360	
<i>Vooronderzoek sociaal domein</i>		3.680	
<i>Rekenkamerbrief Omgevingswet</i>		470	
Overige kosten	-	4.415	
<i>Werving en selectie nieuw lid</i>		2.325	
<i>Overige werkzaamheden (begroting, Jaarverslag, etc)</i>		900	
<i>Overige kosten (lidmaatschappen, reiskosten congres, etc)</i>		1.190	
Totaal	37.364	20.480	16.884

In 2018 is van het budget van de rekenkamer een bedrag overgebleven van € 16.884. De belangrijkste oorzaak is dat de rekenkamer de onderzoeken naar het Run en het sociaal domein zelf heeft uitgevoerd en ook de rekenkamerbrief in eigen beheer heeft opgesteld. Hierdoor zijn de onderzoekskosten beperkt gebleven tot een bedrag van € 4.510. In de afgelopen jaren bedroegen de onderzoekskosten gemiddeld € 23.000 per jaar,

In 2018 was wel sprake van niet voorziene kosten van € 2.325 voor de werving van een nieuw lid.

³ Artikel 8, lid 3 Verordening op de rekenkamercommissie Heusden 2016

5. Jaarprogramma 2019

5.1 Begroting 2019

De begroting 2019 is opgenomen in een separaat document. Dit samen met een budgetvoorstel 2019. Ter bespreking met het presidium.

5.2. Groslijst

Jaarlijks stelt de rekenkamer een lijst van onderzoeksonderwerpen op die mogelijk onderwerp van onderzoek zijn. De meest recente groslijst is opgesteld na het overleg met de raadsfracties eind 2016.

Onderwerp	CDA	DMP	D66	GB	Heusden 1	Heusden Trans- parant	PvdA	VVD
Sociaal domein	x			x	x			
Vluchtelingenlocatie COA	x							
Digitale dienstverlening / ICT		x		x				
Woonvisie / Volkshuisvesting		x					x	
Achterstandsleerlingen basisonderwijs		x						
Projectmanagement / Informatievoorziening Raad i.c. Het Run of Voorste Venne			x			x		x
Exploitatie Schoolstraat-Zuid Drunen				x				
Inkoop en aanbesteding					x			
Weerstandsvermogen						x		
Beleid financiering stichtingen							x	
Opschalen Heusdens Buro voor Toerisme							x	
Werkwijze grondexploitaties								x
Grote projecten / Centrumplan						x		x

De blauw gearceerde onderzoeksvoorstellen zijn uitgevoerd en afgerond.

Het groen gearceerde onderzoeksvoorstel is in uitvoering